

Kriterieutvikling

Innspill til Miljøverndepartementet

Notat

18.12.2006

www.innkjopspanelet.no

Til:	Miljøverndepartementet, oppdragsgiver
Gjenpart:	
Fra:	Nasjonalt panel for miljøbevisste innkjøp
Ønsket oppfølging:	Innspill ifm MDs arbeid med Regjeringens handlingsplan for miljø- og samfunnsbevisste innkjøp

Innhold

1.	Forventninger fra MD.....	3
2.	Hvilke kriteriesett behøves?	4
3.	Eksisterende ordninger og pågående arbeid.....	5
4.	Kriteriearbeid – en avveining av mange parametere.....	6
5.	Panelets anbefalinger.....	8
5.1.	<i>Internasjonalt samarbeid</i>	8
5.2.	<i>Samordning av norsk arbeid med internasjonalt arbeid</i>	8
5.3.	<i>Kriterieformat</i>	8
5.4.	<i>Prinsipper for norsk arbeid</i>	8
5.5.	<i>Norsk prosess frem mot sommeren</i>	9
	Vedlegg 1 – Tilgjengelige kriteriesett.....	11

1. Forventninger fra MD

Under følger forventninger fra MD mottatt pr e-post 30.11.06:

Vi viser til Panelets tidligere anbefalinger til MD, inkl. anbefaling 2/2006, med innspill til en handlingsplan for offentlige innkjøp og anbefalinger om behov for klare signaler om mer miljøbevisste innkjøp og konkrete mål knyttet til produktgrupper. Panelet har i 2/2006 og 3/2006 kommet med råd om utvalg av de viktigste produktgruppene, hvilke (miljø-)parametre som er viktigst for de enkelte produktgruppene, forslag til utforming av krav, og kortsiktige og langsiktige mål for gjennomføring (%-andeler). Panelet har bl.a. anbefalt at det brukes noe mer tid på å presisere nivåer for krav til de foreslåtte produktområdene.

Vi har forstått at slik presisering av konkrete krav er temaet for møtet i Panelet 14/12.

I den forbindelse vil vi gjerne formidle våre forventninger og overordnede synspunkter til Panelets arbeid på dette feltet:

1. Vi mener at det er viktig at Panelet står mest mulig fritt i sine vurderinger og anbefalinger til MD.
2. Vi ser for oss at miljøpolitikken for statlige innkjøp vil utgjøre en sentral del av handlingsplanen, og at de spesifikke kravene ("skal"-kravene) bør være enkle og lett kommuniserbare. Vi ser for oss at kriteriene som skal settes for slike "skal"-krav er et utvalg av et begrenset antall spesifiserte krav for de aller viktigste parametrene for de ulike produktgruppene, og ikke utvikling av omfattende kriteriesett. I tillegg til "skal"-kravene kan det være anbefalte målsetninger ("bør"-formuleringer) som ev. kan utdypes i veiledere, kriteriedatabaser e.l. på et senere tidspunkt, men som altså ikke blir obligatoriske nå.
3. Vi har som utgangspunkt at de viktigste parametrene bør knyttes til: klimautslipp, helse- og miljøfarlige kjemikalier, ressursbruk (energi, materialer etc), og at man skal ta med i betraktning livsløpskostnader (*se også punkt lenger nede om livsløpskostnader*).
4. Vi forventer at Panelet etter sitt møte i desember kommer med en anbefaling til oss som - som minimum - omfatter overordnede eller prinsipielle føringer ift valg av spesifiserte krav til de aller viktigste parametrene for de ulike produktgruppene. I den grad Panelet kan komme til enighet nå på spesifikke krav, anser vi dette som positivt. Dersom det er produktgrupper hvor Panelet ikke klarer å komme i mål nå, forventer vi at Panelet kommer med en anbefaling om en hensiktsmessig videre prosess for å finne frem til disse, inkl. anslått tidsløp, hvem som bør involveres, organisering osv. Panelet kan også komme med en anbefaling om hvordan man tenker seg at "skal"-kravene følges opp over tid.
5. Spesifisering av konkrete krav vil reflektere et valg av ambisjonsnivå for handlingsplanen. Internt hos oss har vi så langt tenkt at de konkrete kravene f.eks. kan være et utplukk av noen av de aller viktigste kriteriene (kravene) til de aller viktigste parametrene innenfor Svanemerke-kravene til produktgrupper hvor slike Svanemerke- (eller EU-blomst-) krav finnes. Dette ville i så fall innebære et ambisjonsnivå på ca. "de 30% beste" for disse parametrene for disse produktgruppene. Vi ber Panelet på selvstendig grunnlag vurdere om dette kunne være et hensiktsmessig ambisjonsnivå å legge seg på for alle/noen av produktgruppene, og uansett komme med en anbefaling om hensiktsmessig ambisjonsnivå for "skal"-kravene i handlingsplanen. Dersom ambisjonsnivået legges vesentlige under for eksempel Svanekravene er det fint å få en begrunnelse for dette valget og hvilke avveininger som er gjort.
6. Når det gjelder livsløpskostnader forstår vi det slik at fullstendige livsløpskostnader for alle de foreslåtte produktene ikke finnes lett tilgjengelig eller er enkle å be om eller å forholde seg til for innkjøpere. Når det gjelder livsløpskostnader har vi internt hos oss så langt tenkt at det kan konkretiseres minimumskrav til de ulike produktgruppene om hvilke opplysninger det alltid skal bes om og tas med i betraktning i forbindelse med innkjøp. Her tenkes et mindre antall for de ulike produktene/produkttypene f.eks. av typen: levetid, energikostnader, andre brukskostnader, avfallskostnader, o.l. F.eks. av typen: For

printere: garantitid i år, strømforbruk v/standby, strømforbruk v/"vanlig bruk" eller "x antall siders utskrift" eller noe sånt, samt blekkkostnader pr side. Noe slikt noe.... Slik at man sikrer at i hvert fall de aller viktigste faktorene for livsløpskostnadene for produktet kommer med i betraktning. Dette ber vi Panelet vurdere på selvstendig grunnlag og komme med anbefaling om.

7. Vi ser også at forholdet til etablerte miljømerkeordninger (Svanen og Blomsten, og ev .andre) vil måtte omtales i handlingsplanen. Internt hos oss har vi så langt tenkt at Svane- eller Blomst-kriteriene (der slike finnes for de aktuelle produktgruppene) skulle kunne inngå som "bør"-formuleringer i handlingsplanen. Vi ber Panelet på selvstendig grunnlag vurdere dette, og uansett komme med en anbefaling om en hensiktsmessig omtale av forholdet til (kriteriene i) slike etablerte merkeordninger.
8. Vi ser at Panelet i sine anbefalinger til oss så langt har foreslått %-vise gjennomføringsmål til/i 2010 og 2015, med i stor grad samme %-oppnåelse for de ulike produktgruppene. Vi ber Panelet vurdere om det kan være hensiktsmessig å legge opp til en større differensiering mellom produktgruppene, særlig ift om det kan være hensiktsmessig/mulig å sette 100% mål (da med rom for spesifikke unntak hvis nødvendig) for enkelte produktgrupper (modne produkter) og om det er behov for både kortsiktige og langsiktige mål for alle produktgruppene. For ordens skyld: denne kommentaren tar utgangspunkt i at vi ser for oss at tidsmålene (gjennomføringsmålene) relateres direkte til "skal"-kravene, og ikke til eventuelle "bør"-formuleringer. Vi ser også for oss at handlingsplanen vurderes og ev. revideres i løpet av 2009 (senest høsten 2009) og at 2010-målene derfor mer hensiktsmessig bør formuleres som "innen utgangen av 2009".
9. Vi har som utgangspunkt at de konkrete kravene - så langt som mulig - skal være konkretisert i løpet av første halvår 2007, slik at det kan være rom for en høringsprosess som inkluderer departementene (og sannsynligvis (de mest berørte) partene ellers), og slik at de konkrete kravene kan tas inn i tildelingsbrev og andre aktuelle statlige styringsdokumenter høsten 2007 for gjennomføring f.o.m. 1/1/2008.

Vi håper at dette kan være avklarende og nyttig for Panelet i deres videre arbeid inn mot møtet 14/12. Ta gjerne kontakt med oss dersom det er behov for videre presiseringer e.l.

Avslutningsvis vil vi også gjerne ta opp noe om den videre prosessen. Vi ser allerede nå behov for å sjekke ut deler av handlingsplanen mot Panelet før vi utarbeider endelig tekstforslag i februar. Vi ber dere derfor vurdere om det er mulig for Panelet å ta et møte mot slutten av januar eller tidlig i februar, hvor vi kan få en drøfting og klarering av ulike temaer - etter neste runde i departementene. Vi tror at det vil være svært nyttig både for oss og Panelet om det var mulig å få i stand et slikt møte.

2. Hvilke kriteriesett behøves?

Følgende produktområder synes pt å være valgt til å inngå i Regjeringens handlingsplan (endringer kan nok forekomme):

1. Bygg- og eiendomsforvaltning
2. Renholdstjenester, vaskeri- og renseritjenester
3. Kontormøbler
4. Trykksaker, papir og kontorrekvisita
5. Hotelltjenester
6. Tekstiler
7. Medisinsk forbruksmateriell
8. IKT-utstyr og nettmøter
9. Transport og bil

3. Eksisterende ordninger og pågående arbeid

Kriteriearbeid har en mangeårig historie – det startet rundt 1990 – og det er mange aktører. Under følger en kort oppsummering og oversikt:

Offisielle miljømerkeordninger:

Svanen og EU-blomsten er de to offisielle miljømerkene i Norden. Retten til å bruke merket gis etter søknad og dokumentasjon på at strenge krav til helse- og miljø er oppfylt. Kravene som ligger til grunn for en sertifisering skjerpes hvert 3-5 år. Kravene er på et nivå som gjør at maksimalt 30 % av produktene på markedet skal kunne klare kriteriene når disse lanseres/revideres. Mange land i Europa og andre steder i verden har sine nasjonale merkeordninger. De offisielle merkeordningene har en global paraplyorganisasjon kalt GEN.

I tillegg finnes det en rekke merkeordninger fra forskjellige avsendere, ofte spesialmerker på ulike produktområder.

Norge:

Miljoinnkjop.no er et fylkeskommunalt samarbeid med kriterier for rundt 30 produktgrupper. Kriteriene bygger på svenske kriterier fra 90-tallet (Vestre Norrlandspermen).

GRIP laget på 90-tallet innkjøpstips for ulike produktgrupper. I de senere år er kriterier blitt laget/utformet til bruk i konkrete konkurransegrunnlag, men disse er foreløpig ikke samlet og publisert i en egen base.

Sverige:

Sverige gjorde et skippertak rundt århundreskiftet og fikk på plass en nasjonal kriteriebase kalt EKV-verktøyet (www.eku.nu). I Sveriges handlingsplan for miljø og offentlige innkjøp anbefales det å oppgradere denne basen. Miljöstyvningsrådet som er ansvarlige for EKV-verktøyet har i den senere tid fått tilført mer ressurser.

Danmark:

Danmark var aktive på 90-tallet og utarbeidet en rekke innkjøpstips. De senere år har det vært arbeidet med en oppgradering av kriteriene, men for øvrig er aktiviteten ikke særlig stor på grunn av lite ressurser. Danske kriteriesett er tilgjengelig på www.miljoevejledninger.dk.

Finland:

Finland har utviklet en kriteriebase kalt Hymonet. Det brukes lite ressurser på denne basen for tiden. Kriteriene i basen foreligger kun på finsk.

ICLEI:

ICLEI har de senere år laget 6 kriteriesett ifm. sin Procura+ kampanje. Disse kriteriene gjennomgår for tiden en oppgradering.

EU-kommisjonen:

EU har utarbeidelse av kriterier på sin agenda og starter høsten 2006 opp arbeidet med å utarbeide kriterier for 11 produktgrupper. Disse er: 1) Paper, 2) Cleaning products, 3) Office machinery (ICT), 4) Building construction, 5) Transport (buses, cars etc.), 6) Furniture, 7) Electricity, 8) Food/catering, 9) Textiles/clothing, 10) Gardening services, 11) Medical and laboratory devices.

Nordisk Ministerråd:

I internasjonal sammenheng fremstår Norden som det mest avanserte området mht. kriterier. Spesielt har Sverige fått mye positiv oppmerksomhet med sitt EKV-verktøy. I Norden har det de siste år vært arbeidet aktivt for at de nordiske land skal samarbeide på kriterieområdet. En forstudie (2005) og et pilotprosjekt (2006) er gjennomført, og NMR-IPP bevilget i september 2006 nesten DKK 800.000 til å realisere en felles nordisk kriteriebase med i første omgang ca. 25 kriteriesett. Disse 25 kriteriesettene er planlagt å foreligge i løpet av 2007. Disse kriteriene vil ta utgangspunkt i allerede eksisterende kriteriesett i de nordiske land – fortrinnsvis de beste. Disse kriteriene vil være på samme format (felles nordisk format) og foreligge på alle nordiske språk pluss engelsk. GRIP er prosjektleder og nasjonal samarbeidspart for dette prosjektet. De viktigste beveggrunnene for det nordiske arbeidet er å 1) oppnå markedsmakt når innkjøpere i hele Norden benytter de samme kriteriene, og 2) spare ressurser i utvikling og oppgradering av kriterier. Alle land har erfart at kriterieutvikling er et svært ressurskrevende arbeid.

I den nordiske basen vil det være det enkelte land som har utviklet kriteriesettet som står som "eier" og avsender av kriteriesettet. Denne avsenderen er ansvarlig for oppdateringer. Det er ikke tenkt å være noen nasjonale godkjenningprosesser av de ulike kriteriene. Man baserer seg på at de nasjonale prosessene som har vært gjennomført er gode nok – og vi vet at både Sverige og Danmark har hatt grundige prosesser i forbindelse med sine kriterier. Imidlertid kan det skje en viss nasjonal tilpasning av kriteriene, som i Norge for eksempel kan være å legge "Miljøfyrtårns sertifikat" til listen av akseptabel dokumentasjon.

De nasjonale samarbeidspartene er Efeko Oy i Finland, Ríkiskaup i Island, Staten og kommunernes Indkøbsservice i Danmark, Miljöstyrringsrådet AB i Sverige og GRIP i Norge.

I vedlegg 1 følger en oversikt over hvilke kriteriesett som finnes tilgjengelig i Norden.

I tillegg har GRIP en del kriterier som er utviklet og brukt i diverse rådgivningsoppdrag de siste årene.

4. Kriteriearbeid – en avveining av mange parametere

I den nordiske rapporten "Forslag til felles nordisk format for miljøkriterier for offentlige innkjøp" (2006) drøftes ulike aspekter ved kriterieutvikling. Rapporten baserer seg på de nordiske aktørenes samlede erfaring med kriteriearbeid, og fremstår som "state of the art" på feltet. Disse erfaringene kan med fordel utnyttes for det nasjonale arbeidet. Rapporten konklusjoner for ulike aspekter er som følger (resten av dette kapitlet er sitat fra rapporten):

- **Aggregeringsnivået** på et kriteriesett bør ligge på samme nivå som konkurransegrunnlagene for den aktuelle tjeneste-/varegruppen vanligvis ligger på. CPV-koder kan være en hjelp til å finne riktig aggregeringsnivå.
- **Ekskludering av markedet:** Ut fra behovet om å sikre god konkurranse uansett geografi og økonomiske konjunkturer, må man være varsom med tekniske spesifikasjoner som begrenser markedet. Det vil imidlertid være store forskjeller fra produktgruppe til produktgruppe avhengig av antall tilbydere i markedet. Det er derfor vanskelig å trekke opp generelle retningslinjer, annet enn at konkurransesituasjonen må ivaretas i det enkelte tilfellet. Ved bruk av tildelingskriterier løses dette problemet, siden tildelingskriterier ikke er ekskluderende.
- **Tekniske spesifikasjoner eller tildelingskriterier?** Gitt at innkjøper har god nok kompetanse og kan gode metoder for evaluering, er tildelingskriterier å foretrekke, hvis ikke er tekniske spesifikasjoner med

grenseverdier å foretrekke. Dette innebærer at man bør tydeliggjøre at anbefalte tekniske spesifikasjoner med grenseverdier ivaretar ønsket om å ikke begrense markedet for mye, men sikrer at de verste produktene faller ut, mens de som har mer kompetanse og har et høyere ambisjonsnivå med fordel kan benytte tildelingskriterier som honorerer de beste. Siden EU-direktivene legger opp til bedre vektning av tildelingskriterier, er det naturlig at også fremtidige nordiske miljøkriterier gjør det samme, samt at man i Norden bidrar til å spre god evalueringsmetodikk.

- **Dokumentasjonskrav:** Sertifikat/deklarasjon fra 3. parts verifiserte ordninger er å foretrekke. Sekundært kan ordninger som er transparente benyttes, herunder bekreftelse fra bedriftsinterne laboratorier. Rene egenerklæringer som ikke er koblet til troverdig dokumentasjon/transparens bør unngås. Markedssituasjonen må vurderes på dette området også. I tillegg må man vurdere nødvendighet og proporsjonalitet. Den svenske utredningen som er underveis kan bidra til å klargjøre dette temaet ytterligere. Uansett må dokumentasjonskravet være i overensstemmelse med direktivene.
- **Kvalifikasjonskrav:** Det bør søkes å utarbeide gode kvalifikasjonskrav både for tjeneste- og varekjøp. Spesielt for tjenester som innebærer potensielt miljøbelastende aktiviteter eller produkt bør det fokuseres på kvalifikasjonskrav.
- **Kontraktbetingelser** bør utvikles i de tilfeller dette er hensiktsmessig. Oppfyllelse av produsentansvarsordning er et eksempel på relevant kontraktbetingelse.
- **Evalueringsystem:** Innen et kriteriesett bør det indikeres hvordan de ulike tildelingskriteriene bør vektet. Generelt er det behov for både poengsystem og nåverdiberegning – og en metode for å vekte disse sammen til slutt. Det trengs altså gode multiattributtmodeller. Utfordringen ligger i for lav kompetanse blant innkjøperne til å bruke de metodene som er tilgjengelig. Løsningen på dette er opplæring. Slik opplæring bør primært finne sted i utdanningsinstitusjoner og kursvirksomhet, men aktører som arbeider med grønne innkjøp bør også bidra aktivt.
- **Innovasjon:** Det er ønskelig med tildelingskriterier som fremmer innovasjon, så lenge innkjøper behersker den nødvendige evalueringsmetodikk.
- **Omfang av kriterier:** Det bør søkes å finne frem til et fåtall, men sentrale kriterier som er praktisk anvendbare. Et fåtall kriterier reduserer behovet for kriteriesett i flere trinn, men allikevel kan kriteriesett i to trinn være fornuftig. Dette er i stor grad et praktisk, markedsmessig og ressursmessig spørsmål.
- **Grønne innkjøp har begrensninger** og kan ikke løse alle miljøutfordringer. Ved utarbeidelse av kriterier må man ikke utfordre innkjøpers allmennkunnskap for mye, men utarbeide kriterier som er forståelige og lar seg anvende og evaluere uten at det forutsettes spesialkunnskap. RPS-modellen kan være et hjelpemiddel for å identifisere relevante produktområdet som felles nordiske kriterier kan være aktuelle for.
- Når **svane-, blomst- eller økologiske kriterier** eller andre anerkjente miljømerkningskriterier foreligger, kan disse benyttes enten som teknisk spesifikasjon, tildelingskriterium eller som kontraktvilkår.
- **EPDer:** For de produktgrupper hvor det eksisterer EPDer, kan EPDen benyttes som utgangspunkt for å identifisere gode kriterier, samt benyttes som dokumentasjonskrav.
- **Produsentansvarsordningene** kan benyttes som kvalifikasjonskrav.
- **Rekkefølgen av kravene** i et kriteriesett bør sorteres etter hvilke krav som antas å ha størst miljøeffekt.

Hele rapporten er tilgjengelig på http://www.grip.no/Innkjop/Nedlastningsdokumenter/2006-08-28_Felles_nordisk_format_PDF.pdf

5. Panelets anbefalinger

Panelet drøftet kriteriearbeid på sitt møte den 14.12.06. Panelet har i denne runden ikke hatt kapasitet til å identifisere relevante krav/kriterier for enkeltprodukter, og nøyer seg derfor i denne omgang å konsentrere seg om prinsippene for arbeidet.

Konklusjonene og anbefalingene fra dette møtet er som følger:

5.1. *Internasjonalt samarbeid*

Både EU-kommisjonen og Norden har i høst startet arbeidet med å etablere kriteriebaser. EU har i første omgang 11 produktgrupper det skal lages kriterier for. Norden planlegger en base med 25 kriterier (basert på allerede foreliggende kriterier i de nordiske land). Et samarbeid og samordning mellom disse to initiativene bør være mulig i det tidsvinduet vi nå befinner oss. Det gir potensielt 36 kriteriesett som blir tilgjengelig for alle EUs medlemsland. Dette gir en formidabel markedsrett med tilhørende miljømessige gevinster. **Miljøverndepartementet anbefales å aktivt bidra til at et slikt samarbeid finner sted. Dette bør skje snarest mulig, da mulighetene for å realisere samarbeid er størst nå som de ulike aktørene er i startfasen.**

5.2. *Samordning av norsk arbeid med internasjonalt arbeid*

Det internasjonale arbeidet (nordisk/europeisk) vil ta noe tid før ferdige kriteriebaser foreligger. For å ikke miste tid bør Norge i mellomtiden etablere sine egne krav/kriterier for noen utvalgte produktgrupper i regi av Regjeringens handlingsplan. Norge bør melde interesse for å ta ansvaret for å utvikle nordiske/internasjonale kriterier innenfor de områder som handlingsplanen foreslår. Alternativt bør norske krav/kriterier spilles inn i det internasjonale arbeidet og samordnes med internasjonale kriterier når disse foreligger. Norge bør ikke opprettholde særnorske produktkrav når internasjonale kriteriesett foreligger.

5.3. *Kriterieformat*

Kriteriearbeid er et pragmatisk arbeid. Kapittel 4 synliggjør hvilke parametere som må tas hensyn til. Det nordiske felles formatet representerer "state of the art" og allmenne retningslinjer som bør legges til grunn for alt kriteriearbeid. Dermed oppnår man alt i startfasen at både norsk, nordisk og europeisk arbeid følger det samme formatet, noe som gjør samordning og sammensmelting enklere på et senere tidspunkt. Miljøverndepartementet anbefales derfor å ta initiativ overfor EU slik at det nordiske felles formatet også legges til grunn for EUs kommende kriteriearbeid.

5.4. *Prinsipper for forestående norsk arbeid*

Panelet anbefaler at følgende prinsipper legges til grunn for valg av krav/kriterier¹:

1. Enkelhet – det bør i denne omgang velges ut noen få krav/kriterier for hver produktgruppe
2. Tydelighet – krav/kriterier må være så konkrete som mulig, slik at de kan håndteres i innkjøpsmiljøene
3. Muligheter for innovasjon bør vektlegges
4. Justering av kriteriene bør vurderes med visse mellomrom - teknologi og marked er i endring

¹ Med krav forstås her "tekniske spesifikasjoner" og med kriterier forstås "tildelingskriterier".

5. På noen områder, med stor effekt på miljø/innovasjon, bør krav og kriterier være ambisiøse
6. Krav/kriterier bør forankres i nøkkelmiljøer (offentlig sektor og næringsliv)

Noen utdypinger:

Det nordiske formatet fremhever at man bør finne frem til noen få kjernekrav/kriterier. Panelet forstår at dette også er MDs ønske, selv om MD primært er ute etter kjernekravene (teknisk spesifisering). Ambisjonsnivået for Panelet er derfor å finne frem til 2-4 krav/kriterier for hver produktgruppe, med hovedvekt på krav (tekniske spesifiseringer). Målet vil være å finne frem til enkle krav/kriterier, men krav/kriterier som er rimelig ambisiøse. Med ambisiøse menes at krav/kriterier må gi reelle gevinster for miljøet – og gjerne at det også spares penger for oppdragsgiver.

Det er ikke gunstig å bli dogmatisk når krav/kriterier skal identifiseres. De viktigste fordelene med tekniske spesifiseringer er at et minimumsnivå sikres og at de er enkle å evaluere. Men det er også knyttet viktige begrensninger til tekniske spesifiseringer; de begrenser markedet, krever god miljø- og markedskunnskap når grenseverdier skal settes og stimulerer i liten grad til innovasjon. Dette er forhold som drøftes i den nevnte nordiske rapporten.

Tildelingskriterier har den fordelen at de ikke begrenser markedet. Tildelingskriterier uten bruk av grenseverdier kan være et godt verktøy for å fremme innovasjon. Slike tildelingskriterier er også mer tidløse og reduserer behovet for oppdateringer. Ulempen med tildelingskriterier er at de er vanskeligere å evaluere for innkjøperne. De nye innkjøpsdirektivene som snart trer i kraft i Norge fokuserer i større grad tildelingskriterier og vektingsproblematikk. Dette har resultert i at temaet i større grad har blitt satt på dagsorden i innkjøpsfaglig sammenheng det siste året. Trolig vil dette medføre en kompetanseheving på området og dermed flere innkjøpere som er fortrolig med evalueringsmetodikk.

Panelet vil identifisere krav/kriterier som er i overensstemmelse med regelverket. I den grad det er mulig å identifisere behovs-/funksjonsspesifiseringer vil det være bra. Panelet vil primært søke å benytte allerede eksisterende krav. Det er mye å plukke fra, både av miljømerkingkriterier og andre (jf. vedlegg 1).

Med et fokus på tekniske spesifiseringer i form av 1-2 kjernekrav og kanskje et par tildelingskriterier i tillegg, kan ikke LCC-problematikken adresseres i full bredde, men forhåpentligvis kan det identifiseres krav/kriterier som bidrar positivt til at oppdragsgiver vil spare penger.

Det er Panelets ambisjon å anbefale krav/kriterier på flest mulig av de utvalgte produktområdene. Det må imidlertid tas forbehold om at det for enkelte produktområder kan oppstå utfordringer som ikke lar seg løse på en tilfredsstillende måte innenfor tidsfristen.

På grunn av den korte tidsfristen vil Panelet først og fremst bruke sine egne ressurser og nettverk, jf. punkt 5.5.

5.5. Norsk prosess frem mot sommeren

Kriteriearbeid er pragmatisk, men krever også en god prosess. Den optimale prosessen ville vært som følger:

1. Nedsettelse av arbeidsgruppe med relevante interessehavere/eksperter (innkjøpere/leverandører/produsenter)
2. Utforming av utkast til kriterier basert på bakgrunnsinformasjon og markedsvurderinger
3. Høringsrunde til en større gruppe interessehavere/eksperter

4. Justering av kriteriene
5. Pilotprosjekt: Utprøving av forslag til kriteriesett i ett eller to konkurransegrunnlag/reelle innkjøpssituasjoner
6. Evt. ny justering av kriteriene
7. Endelig godkjenning av kriteriene av MD

Denne prosessen er det ikke rom for frem til sommeren. Det må derfor gjøres forenklinger. Panelet ser for seg følgende:

1. For de aktuelle produktområdene finne frem til relevante krav/kriterier.
2. Bruke panelmedlemmenes nettverk til dialog og innspill
3. Justere krav/kriterier på bakgrunn av innspillene
4. Om mulig starte utprøving krav/kriterier i pilotprosjekt. Helst bør dette være reelle innkjøpssituasjoner. Innkjøpsprosesser er imidlertid tidkrevende fra utforming av spesifikasjoner til evaluering av tilbud, så det vil antakelig være vanskelig å få gjort dette før sommeren.
5. Justering av krav/kriterier på bakgrunn av utprøvingen
6. Endelig godkjenning av MD

Frem til sommeren er det antakelig kun tid til punkt 1 til 3, og kanskje en påbegynnelse av punkt 4.

Det må også vurderes om det er behov for å lage en enkel veileder for brukerne av kriteriene. Her kan det gis informasjon og begrunnelse for krav/kriterier og veiledning i hvordan bruke dem. Dette arbeidet kan med fordel utføres til høsten.

Panelet vil legge til grunn de prinsippene som er nevnt i kap. 5.4 for sitt videre arbeid med krav/kriterier

Vedlegg 1 – Tilgjengelige kriteriesett

Under følger en oversikt over de kriteriesett som er tilgjengelig i Norden pr 2005, inkl. miljømerkekriterier:

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
Batterier		Batterier	Batteries		Engangs-batterier	Svane
Batterier					Oppladbare batterier	Svane
Belysning			Light sources (general, exit)	Belysning		
Belysning		Gatubelysning				
Belysning		Trafiksignaler	Traffic signs			
Belysning					Lysrør og lyspærer	Svane
Belysning					Elektriske lyskilder	Blomst
Bil	Personbiler	Personbilar		Personbiler		
Bil		Lätta fordon				
Bil	Lastebilchassi	Tunga fordon				
Bil	Busschassi					
Bil		Smörjmedel	Lubricating oils		Smøreolje	Svane
Bil			Fuel oil			
Bil	Lastebilpåbygg					
Bil	Verksted-tjenester for kjøretøy	Service				
Bil		Entreprenader				
Bil		Däck	Vehicle Tyres	Dæk	Bildekk	Svane
Bil			Car care products		Bilpleiemidler	Svane
Bil					Bilvaskehaller	Svane
Bygninger		Byggvaror				
Bygninger					Holdbart/bestendig trevirke	Svane
Bygninger		Elmaterial				
Bygninger		Golvmaterial	Floor coverings		Gulv	Svane
Bygninger					Harde gulvbelegg	Blomst
Bygninger		Järnhandelsvaror				
Bygninger		Trävaror	Timber			
Bygninger					Platematerialer til bygnings-, innrednings- og	Svane

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
					møbelindustrien	
Bygninger		VVS-rør				
Bygninger			Insulating materials			
Bygninger			Impregnated wood			
Bygninger			Glues			
Bygninger					Kjemiske byggprodukter ²	
Bygninger			Boards (chipboards etc.)			
Bygninger			Wallpapers			
Bygninger			Windows		Vinduer	Svane
Bygninger				Væg og loftsmaling	Innendørs maling og lakk	Blomst Svane
Bygninger				Gulvlak og gulvlakering		
Dagligvarer					Kosmetikk	Svane
Dagligvarer					Dagligvarebutikker	Svane
Dagligvarer					Mykpapir	Svane
Dagligvarer					Mykpapir (tissue-papirprodukter)	Blomst
Dagligvarer					Kaffefilter (Tilleggsmodul)	Svane
Dagligvarer					Mat- og bakepapir (Tilleggsmodul)	Svane
Diverse					Kompressor	Svane
Diverse					Mønsterkort	Svane
Diverse					Isbekjempningsmidler	Svane
Diverse					Kjemikalieliste	Svane
Diverse tjenester			Hand towel roll services			Svane
Diverse tjenester			Travel services			
Diverse tjenester			Printing services		Trykkerier	Svane
Diverse tjenester					Trykksaker	Svane
Diverse tjenester					Hotell	Svane
Diverse tjenester					Overnatting	Blomst

² Under utvikling planlagt ferdig høsten 2007

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
					(hotell, kro, vandrerhjem m.m.)	
Diverse tjenester					Fotofremkalling	Svane
Diverse varer			Concrete products			
Diverse varer			Water chemicals			
Diverse varer				Fjernvarmerør		
Diverse varer				Kørebane-markering		
Diverse varer				Kabler og ledninger		
Drivmedel		Drivmedel			Drivstoff ³	
Elektriske motorer			Electric motors			
Elektriske motorer			Electric drills			
Engangshansker			Disposable gloves			
Finansielle tjenester	Banktjenester					
Handicap hjelpemidler		Allmänt				
Handicap hjelpemidler				Elektriske kørestole og mobile lifte		
Handicap hjelpemidler		Rullstolar		Manuelle kørestole og rollatorer		
Handicap hjelpemidler		Ortopedtekniska				
Handicap hjelpemidler				Senge og madrasser		
Handicap hjelpemidler		Hörapparater				
Handicap hjelpemidler				Toiletforhøjere		
Hus, hage, hytte					Møbler og innredninger	Svane
Hus, hage, hytte					Madrasser	Blomst
Hus, hage, hytte					TV-apparater	Blomst
Hus, hage, hytte					Overner	Svane
Hus, hage, hytte					Varmepumper	Svane
Hus, hage, hytte					Kjeler for faste	Svane

³ Under utvikling, planlagt ferdig 2008

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
					biobrensler	
Hus, hage, hytte					Oljebrenner-kjel kombinasjon	Svane
Hus, hage, hytte					Gressklippere	Svane
Hus, hage, hytte					Utemøbler og lekeapparater	Svane
Hus, hage, hytte					Kompostbeholdere	Svane
Hus, hage, hytte					Hage- og parkmaskiner	Svane
Hus, hage, hytte					Jordforbedrings midler og vekstmedier	Blomst
Hus, hage, hytte					Avløpsfrie klosettsystemer	Svane
Hus, hage, hytte					Båtmotorer	Svane
Hvitevarer		Diskmaskiner	Electric cookers for institutional kitchens		Oppvask- maskiner	Blomst
Hvitevarer		Tvättmaskiner	Washing machines			
Hvitevarer			Drying drums			
Hvitevarer				Svale, -køle og fryseskabe	Kjøleskap og frysere	Svane
Hvitevarer					Kjølemøbler	Blomst
Hvitevarer					Støvsugere	Blomst
Hvitevarer					Vaskemaskiner	Svane, Blomst
Hvitevarer					Kjøkken- maskiner og- apparater	Svane
Hvitevarer		Husgeråd				
Hvitevarer				Komfyrer		
Hvitevarer				Kummefrysere		
Kontorhold					Håndklær til offentlig bruk	Svane
Kontorhold					Lim	Svane
Kontorhold					Emballasjepapir	Svane
Kontorhold			Calendars			
Kontorhold				Skrive- og kopipapir	Kopi- og trykkpapir	Svane
Kontorhold					Kopipapir og grafisk papir	Blomst
Kontorhold					Skriveredskaper	Svane

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
Kontorhold			Books			
Kontorhold			Papers and envelope	Konvolutter	Konvolutter (Tilleggsmodul)	Svane
Kontorhold		AV-apparater	Audiovisual equipment		Lyd- og bildeapparater	Svane
Kontorhold				Kontorartikler		
Kontorhold		Tonerkassetter			Tonerkassetter	Svane
Kontorhold		Terminal-glasögon				
Kontorhold			Chargers of accumulator			
Kontorhold			Copying machines	Kopimaskiner		
Kontorhold		PC	Computers	Computere	Personlige datamaskiner	Svane, Blomst
Kontorhold			Printers	Printere		
Kontorhold			Telefaxes	Faxmaskiner		
Kontorhold			Portable computers		Bærbare computere	Blomst
Kontorhold			Multifunctional devices	Andet kontorelektronik		
Kontorhold					Kopimaskiner, skrivere, telefakser og multifunksjonsmaskiner	Svane
Leker		Lekmaterial	Toys		Leker ⁴	Svane
Läkemedel		Förpackningar				
Mat		Livsmedel	Foods (8 different ones: milk products, meat products etc.)			
Med-tekn produkter		EKG				
Med-tekn produkter		Fysioterapi-utrustn				
Med-tekn produkter		Laboratorie-utrustn				
Med-tekn produkter		Röntgen-utrustning				
Med-tekn produkter			Devices used in health care			

⁴ Under utvikling planlagt vedtatt mars 2007

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
Med-tekn produkter			Thermometers			
Medtekn produkter					Medisinsk tekniske plastprodukter ⁵	Svane
Møbler					Møbler og innredninger	Svane
Møbler	Kontormøbler	Kontorsmöbler		Borde		
Møbler				Reoler		
Møbler				Arkivskabe		
Møbler				Polstermøbler		
Møbler				Kontorstole		
Møbler				Skolestole		
Personlig pleie					Hygiene-produkter	Svane
Personlig pleie			Sanitary products	Bleer		
Personlig pleie		Mjukpapper	Soft tissues	Køkken og toiletpapir		
Personlig pleie				Linned		
Personlig pleie				Håndsæbe og hårshampoo		
Personlig pleie					Shampoo og såpe	Svane
Plast		Plastvaror				
Plenklippere			Lawn-mowers			
Rengjøring					Vaskerier	Svane
Rengjøring					Rengjørings-tjenester	Svane
Rengjøring					Maskinoppvaskmiddel til profesjonelt bruk	Svane
Rengjøring					Industrielle rengjørings- og avfettingsmidler	Svane
Rengjøring					Gulvpleiemidler	Svane
Rengjøring					Mikrofiberkluter og -mopper	Svane
Rengjøring					Tekstilvaske-midler og flekkjernere	Svane
Rengjøring					Tekstilvaske-midler	Blomst

⁵ Under utvikling, planlagt vedtatt sept 2007

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
Rengjøring					Rengjøringsmidler	Svane
Rengjøring					Sanitærren- gjøringsmidler	Svane
Rengjøring					Universalren- gøringsmidler og sanitetsren- gøringsmidler	Blomst
Rengjøring					Maskinopp- vaskmiddel	Svane
Rengjøring					Oppvaskmidler til oppvask- maskiner	Blomst
Rengjøring					Håndopp- vaskmidler	Svane
Rengjøring					Håndopp- vaskmidler	Blomst
Rengjøring				Rengøringssser- vice (-ydelse)		
Rengjøring		Kemisk-tekniska produkter för professionell användning	Cleaning products (9 different ones: all purpose cleaner, sanitary cleaning products etc.)			
Rengjøring	Tekstilvaskemidl- er					
Rengjøring				Universalren- gøringsmidler		
Rengjøring				Gulvren- gøringsmidler		
Rengjøring				Specialren- gøringsmidler		
Rengjøring				Gulvren- gøringsmaskiner		
Rengjøring				Vaskeriservice		
Rengjøring		Tvätt-tjänster	Laundryservices			
Røntgen		Röntgenfilm	X-ray films			
Røntgen		Röntgenkemikali- e	X-ray chemicals			
Sykehusmateriell		14 olika kriteriedokument	Instruments and equipments used in health			

Produktområde	Norge	Sverige	Finland	Danmark	Merkekriterier	Type
			care			
Tekstiler		Skor			Sko	Blomst
Tekstiler	Tekstiler	Textilier	Textiles			
Tekstiler				Arbejdskitler		
Tekstiler				Let arbejdstøj		
Tekstiler				Groft arbejdstøj		
Tekstiler				Arbejds- handsker		
Tekstiler				Beklædning med værne- egenskaber		
Tekstiler				Gardiner		
Tekstiler					Tekstiler, skinn og lær	Svane
Tekstiler					Tekstilprodukter	Blomst
Telefoni		Mobiltelefoner				
Telefoni		Telefon- apparater				
Transport	Transport- tjenester for gods	Transport- tjänster		Transportydelse		
Transport				Varetransport		
Transport		Kollektivtrafik				
Transport		Person- transporter				
Tropisk tre				Tropisk træ		
Trykksaker				Arkoffset		
Trykksaker				Kopierings- ydelse		